REALIZAREA CONVERGENȚEI: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA ZONEI EURO?

INTRODUCERE

- Materialul de față își propune să abordeze, succint, trei teme:
  - care este stadiul actual al convergenței economice între statele UE și, respectiv, între statele membre ale Eurozonei?
  - cum este mai ușor/mai rapid realizabilă convergența: înăuntrul sau în afara zonei euro?
  - de ce există diferențieri mari între statele ECE privind dorința aderării rapide la zona euro?
- Drept indicator al convergenței va fi utilizat PIB/locuitor (atât cel nominal, cât și cel ajustat la Paritatea Puterii de Cumpărare).

I. STADIUL ACTUAL AL CONVERGENȚEI ÎN UE ȘI ÎN EUROZONĂ (1)

- Pentru a aprecia gradul de convergență atins de statele europene este utilă raportarea la un grup-etalon, constituit de Statele Unite ale Americii. Acestea au ajuns la un grad ridicat de convergență economică (Tabel 1), exprimat prin **PIB nominal**. Astfel, eliminând *outlier*-ul D.C., se observă că celelalte 50 de state se situează pe o plajă cuprinsă între ±35 la sută față de media federală. Cu certitudine, dispersia în jurul mediei a **PIB ajustat la PPC** este și mai mică.

- În cazul statelor UE, dispersia maximă a **PIB nominal**, eliminând *outlier*-ul Luxemburg, se situează la aproximativ ±75 la sută față de valoarea mediei (Tabel 2), deci mai mult decât dublu față de SUA. Totuși, dacă restrângem analiza la nivelul Eurozonei (zona hașurată) dispersia maximă se reduce la circa ±50 la sută față de medie.

- De asemenea, statele europene, eliminând *outlier*-ul Luxemburg, au un grad mai ridicat de convergență atunci când sunt analizate pe baza **PIB ajustat la PPC** (Tabel 3). Dispersia maximă se situează în acest caz la +30%/-50% față de medie. Pentru Eurozonă (zona hașurată), dispersia maximă se reduce la ±30%.

Tabel 1

LISTA STATELOR SUA ÎN FUNCȚIE DE PIB ÎN 2012

Nr.	STAT	PIB NOMINAL (milioane $)	TOTAL POPULAȚIE (milioane $)	PIB PER CAPITA Nominal ($)	DIFERENȚA FAȚĂ DE MEDIE (procent)
1	District of Columbia	104,700	0.6	174,500	241,2
2	Delaware	62,700	0.9	69,667	36,2
3	Alaska	45,600	0.7	65,143	27,4
4	Connecticut	233,400	3.6	64,833	26,8
5	Wyoming	38,200	0.6	63,667	24,5
6	Massachusetts	377,700	6.5	58,108	13,6
7	Texas	1,458,300	25.1	58,099	13,6
8	New York	1,156,500	19.4	57,423	12,3
9	New Jersey	497,000	8.8	56,477	10,4
10	Virginia	427,700	8.0	53,463	4,5
11	Washington	351,100	6.7	52,403	2,5
12	Colorado	259,700	5.0	51,940	1,6
13	California	2,080,600	37.3	51,914	1,5
14	Maryland	300,000	5.8	51,724	1,1
	United States	16,202,700	316.8	51,144	
15	Minnesota	267,100	5.3	50,396	-1,5
16	Illinois	644,200	12.8	50,328	-1,6
17	South Dakota	39,900	0.8	49,875	-2,5
18	Nebraska	89,600	1.8	49,778	-2,7
19	Hawaii	68,900	1.4	49,214	-3,8
20	Iowa	147,200	3.0	49,067	-4,1
21	North Dakota	33,400	0.7	47,714	-6,7
22	Louisiana	213,600	4.5	47,467	-7,2
23	New Hampshire	61,600	1.3	47,385	-7,3
24	Nevada	127,500	2.7	47,222	-7,7
25	Pennsylvania	575,600	12.7	45,323	-11,4
26	Rhode Island	49,500	1.1	45,000	-12,0

Sursa: Wikipedia

LISTA STATELOR SUA ÎN FUNCȚIE DE PIB ÎN 2012

Nr.	STAT	PIB NOMINAL (milioane $)	TOTAL POPULAȚIE (milioane$)	PIB PER CAPITA Nominal ($)	DIFERENȚA FAȚĂ DE MEDIE (procent)
27	Oregon	168,900	3.8	44,447	-13,1
28	Kansas	128,500	2.9	44,310	-13,4
29	Wisconsin	251,400	5.7	44,105	-13,8
30	Vermont	26,400	0.6	44,000	-14,0
31	North Carolina	407,400	9.5	42,884	-16,2
32	Oklahoma	160,500	3.8	42,237	-17,4
33	Ohio	483,400	11.5	42,035	-17,8
34	Utah	116,900	2.8	41,750	-18,4
35	Georgia	403,100	9.7	41,711	-18,4
36	Indiana	267,600	6.5	41,169	-19,5
37	Missouri	246,700	6.0	41,117	-19,6
38	Maine	53,200	1.3	40,923	-20,0
39	Arizona	261,300	6.4	40,828	-20,2
40	Florida	754,000	18.8	40,106	-21,6
41	Tennessee	250,300	6.3	39,730	-22,3
42	Michigan	372,400	9.9	37,616	-26,5
43	Kentucky	161,400	4.3	37,535	-26,6
44	Montana	37,200	1.0	37,200	-27,3
45	Arkansas	105,800	2.9	36,483	-28,7
46	Alabama	174,400	4.8	36,333	-29,0
47	New Mexico	75,500	2.1	35,952	-29,7
48	South Carolina	164,300	4.6	35,717	-30,2
49	West Virginia	66,600	1.9	35,053	-31,5
50	Idaho	54,800	1.6	34,250	-33,0
51	Mississippi	98,900	3.0	32,967	-35,5

Sursa: Wikipedia

Tabel 2

Lista țărilor UE în funcție de PIB nominal în 2012

Nr.	Țări	PIB PER CAPITA NOMINAL (€)	DIFERENȚA FAȚĂ DE MEDIE (procente)
1	LUXEMBURG	80.700	216,5
2	DANEMARCA	43.900	72,2
3	SUEDIA	42.800	67,8
4	AUSTRIA	36.400	42,7
5	OLANDA	35.800	40,4
6	IRLANDA	35.700	40,0
7	FINLANDA	35.600	39,6
8	BELGIA	34.000	33,3
9	GERMANIA	32.600	27,8
10	FRANȚA	31.100	22,0
11	MAREA BRITANIE	30.300	18,8
12	ITALIA	25.700	0,8
	UNIUNEA EUROPEANĂ (28 ȚĂRI)	25.500	
13	SPANIA	22.300	-12,5
14	CIPRU	20.700	-18,8
15	GRECIA	17.200	-32,5
16	SLOVENIA	17.200	-32,5
17	MALTA	16.300	-36,1
18	PORTUGALIA	15.600	-38,8
19	REPUBLICA CEHĂ	14.600	-42,7
20	SLOVACIA	13.200	-48,2
21	ESTONIA	13.000	-49,0
22	LITUANIA	11.000	-56,9
23	LETONIA	10.900	-57,3
24	CROAȚIA	10.300	-59,6
25	POLONIA	9.900	-61,2
26	UNGARIA	9.800	-61,6
27	ROMÂNIA	6.200	-75,7
28	BULGARIA	5.400	-78,8

Sursa: Eurostat

Tabel 3

Lista țărilor UE în funcție de PIB (PPC) în 2012

Nr.	Țări	PIB PER CAPITA PPC (€)	DIFERENȚA FAȚĂ DE MEDIE (procente)
1	LUXEMBURG	67.100	163,1
2	AUSTRIA	33.300	30,6
3	IRLANDA	33.200	30,2
4	OLANDA	32.800	28,6
5	SUEDIA	32.700	28,2
6	DANEMARCA	32.100	25,9
7	GERMANIA	31.300	22,7
8	BELGIA	30.400	19,2
9	FINLANDA	29.100	14,1
10	MAREA BRITANIE	28.300	11,0
11	FRANȚA	27.500	7,8
	UNIUNEA EUROPEANĂ (28 ȚĂRI)	25.500	
12	ITALIA	25.200	-1,2
13	SPANIA	24.400	-4,3
14	CIPRU	23.500	-7,8
15	MALTA	22.100	-13,3
16	SLOVENIA	20.900	-18,0
17	REPUBLICA CEHĂ	20.300	-20,4
18	GRECIA	19.200	-24,7
19	PORTUGALIA	19.200	-24,7
20	SLOVACIA	19.100	-25,1
21	ESTONIA	18.000	-29,4
22	LITUANIA	17.900	-29,8
23	POLONIA	16.800	-34,1
24	UNGARIA	16.700	-34,5
25	LETONIA	15.900	-37,6
26	CROAȚIA	15.600	-38,8
27	ROMÂNIA	12.600	-50,6
28	BULGARIA	12.100	-52,5

Sursa: Eurostat

I. STADIUL ACTUAL AL CONVERGENȚEI ÎN UE ȘI ÎN EUROZONĂ (2)

- Rezultatele mai bune obținute de SUA față de Europa în materie de convergență se datorează unui complex de factori:

  - istoria mai veche a federalismului american
  - o uniune fiscală adevărată, sprijinită de o uniune politică
  - cele patru libertăți de mișcare, transpuse în practică mult mai deplin

- **Istoria**: nu trebuie uitat faptul că SUA au apărut acum circa 240 de ani, în timp ce UE a apărut, într-o formă embrionară, acum 60 de ani. Forma actuală a Statelor Unite datează de circa 150 de ani, iar a UE, de mai puțin de 10 ani.

Notă: dacă UE s-ar fi limitat la cele 15 membre existente în anul 2000, PIB nominal ar fi avut în prezent o dispersie maximă de ± 50 la sută în jurul mediei (și nu de ±75 la sută).

I. STADIUL ACTUAL AL CONVERGENȚEI ÎN UE ȘI ÎN EUROZONĂ (3)

- **Uniunea fiscală**: Statele Unite au pornit la drum, în primele decenii de existență, cu un buget federal de circa 1% din PIB (similar cu ce are în prezent UE). A fost nevoie de un Război Civil, de două Războaie Mondiale și de o Mare Criză pentru a duce nivelul bugetului federal la aproximativ 20% din PIB.

- O uniune fiscală se bazează pe **solidaritatea interstatală** și are în vedere atât sprijinirea, de regulă, a statelor mai sărace de către statele mai bogate, cât și sprijinirea, în caz de nevoie, a statelor mai bogate (de exemplu California) de către statele mai sărace. În UE, ambele forme de solidaritate par să lipsească cu desăvârșire. A se vedea în acest sens, atitudinea egoistă a statelor bogate (Germania, Olanda, Finlanda, Austria), dar și cea a statelor sărace (refuzul Slovaciei de a contribui la *bail-out*-ul Greciei). În Europa lipsește nu numai solidaritatea interstatală, ci și cea intra-statală (Scoția vs. Marea Britanie, Catalonia vs. Spania).

- **Este neîndoielnic că o convergență mai ușoară/mai rapidă se poate obține în cadrul unei uniuni fiscale adevărate. Or, trebuie avut în vedere că nici UE, nici zona euro nu dau semne că s-ar îndrepta, în prezent, în această direcție.**

I. STADIUL ACTUAL AL CONVERGENȚEI ÎN UE ȘI ÎN EUROZONĂ (4)

- **Cele patru libertăți de mișcare:** În SUA, cele patru libertăți de mișcare (a mărfurilor, a capitalurilor, a persoanelor și a serviciilor) sunt transpuse pe deplin în practică. În Europa, deși pe hârtie ele sunt garantate, în practică există încă numeroase obstacole, mai ales în ceea ce privește libera circulație a persoanelor (a se vedea atitudinea recentă a Marii Britanii față de cetățenii români și bulgari) și libera circulație a serviciilor, îngrădită de diverse obstacole naționale.

  Astfel, singurul factor care poate accelera convergența (în absența unei uniuni fiscale), este, la rândul său, handicapat în context european.

  Concluzie 1: Europa este mult rămasă în urmă față de SUA în ceea ce privește convergența economică, iar obstacole politice și administrative împiedică rezolvarea problemei. Totuși, din punct de vedere al temei studiate (convergența mai rapidă ca urmare a apartenenței la UE versus apartenența la euro zonă), nu par a exista diferențe calitative semnificative.

  Notă: singura diferență notabilă o constituie fondul ESM, care realizează transferuri quasi-fiscale (accelerând astfel convergența) limitate la statele euro zonei și nu la nivelul UE. Totuși, volumul mic al ESM (circa 500 mld. euro) face ca impactul său asupra convergenței să fie redus.

I. STADIUL ACTUAL AL CONVERGENȚEI ÎN UE ȘI ÎN EUROZONĂ (5)

Concluzie 2: Dacă un stat doritor să intre în componența SUA (de exemplu, Puerto Rico) are aproape garantată, pe termen mediu/lung, o creștere a convergenței, datorită uniunii fiscale și aplicării depline a celor patru libertăți de mișcare, această garanție nu există în cazul unui stat doritor să intre în componența UE. Dimpotrivă, în acest caz, **decisiv este efortul propriu și nu așteptarea unei solidarități comunitare.**

Concluzie 3: Chiar și în cazul SUA persistă diferențele de PIB nominal între state, datorate diferențelor de resurse naturale, climă, demografie, educație etc. **Aceste diferențe vor face ca întotdeauna să existe state (mult) mai bogate decât media și altele (mult) mai sărace. Pentru un stat angajat într-un proces de** *catching-up*, **care are resursele naturale și clima date, singurele variabile pe care le poate influența sunt cele de resurse umane și de mediu de afaceri.**

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (1)

- Este util să comparăm experiența în materie de convergență a celor 12 state intrate în Eurozonă până în 2001 (Tabel 4) cu experiența celor 8 state aflate încă în proces de aderare în 2013 (Tabel 5). Cele două grupuri de țări pot fi analizate, comparativ, după două criterii: ritmuri de creștere economică, respectiv amplificarea/diminuarea convergenței.

  Notă: perioadele de comparație sunt anii 2004 (momentul intrării în UE a 10 state din ECE), 2007 (momentul intrării în UE a României și Bulgariei, dar și ultimul an dinaintea crizei globale) și 2012 (ultimul an pentru care există date statistice). **Raportarea se face întotdeauna la media Euro 12**, așadar nu la media zonei Euro lărgite, care, prin includerea de noi state, și-a diluat relevanța.

- **Creșterea economică**: se observă că statele din ECE (Tabel 5) au avut ritmuri de creștere economică net superioare celor din zona Euro 12 (Tabel 4). Acest fapt se explică atât prin punctul de plecare mult mai scăzut al statelor din ECE, care a permis un proces de *catching-up* mai rapid, cât și prin amploarea dezechilibrelor macroeconomice acumulate înainte de criză în statele din zona Euro 12, care au necesitat ajustări mult mai ample.

Tabel 4

Evoluția statelor inițiatoare ale zonei euro în funcție de PIB/locuitor (PPC)

Nr.	Țări	2004	2007	2012	Convergență sau divergență
	Euro area (12 countries)	23,900	27,500	27,700	
1	**Austria**	115,9	112,4	120,2	+4,3 (**d**)
2	**Belgia**	110,0	105,1	109,7	-0,3 (c)
3	**Finlanda**	105,4	106,9	105,1	-0,3 (c)
4	**Franța**	99,2	97,8	99,3	+0,1(c)
5	**Germania**	104,6	105,1	113,0	+8,4 (**d**)
6	**Grecia**	84,9	81,8	69,3	-15,6 (**d**)
7	**Irlanda**	129,3	132,7	119,9	-9,4 (c)
8	**Italia**	97,1	94,5	91,0	-6,1 (**d**)
9	**Luxemburg**	228,5	249,1	242,2	+13,7 (**d**)
10	**Olanda**	117,2	120,4	118,4	+1,2 (**d**)
11	**Portugalia**	69,9	71,3	69,3	-0,6 (**d**)
12	**Spania**	91,6	95,3	88,1	-3,5(**d**)

Sursa: Eurostat

Notă: procentele sunt față de PIB mediu al Euro zonei 12, nu față de PIB mediu al Euro zonei lărgite

Tabel 5

Evoluția statelor non-euro în funcție de PIB/locuitor (PPC)

Nr.	Țări	2004	2007	2012	Convergență sau divergență
	Zona Euro 12	**23,900**	**27,500**	**27,700**	
1	**Bulgaria**	31,4	36,4	43,7	+12,3 (c)
2	**Cehia**	70,7	75,3	73,3	+2,6 (c)
3	**Letonia**	42,3	52,0	57,4	+15,1(c)
4	**Lituania**	46,9	56,4	64,6	+17,7(c)
5	**Ungaria**	56,9	56,0	60,3	+3,4(c)
6	**Polonia**	46,0	49,5	60,6	+14,6(c)
7	**România**	31,0	37,8	45,1	+14,1(c)
8	**Suedia**	114,6	113,5	118,1	+3,5 (**d**)

Sursa: Eurostat

Notă: procentele sunt față de PIB mediu al Eurozonei 12, nu față de PIB mediu al Euro zonei lărgite

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (2)

- În general, se poate observa că statele din ECE au recuperat în cei opt ani circa 10-15 puncte procentuale din decalajul față de media relevantă, în timp ce statele din zona euro au avut creșteri economice mult mai modeste.

  În particular, **România** se găsea în 2012 în punctul de dezvoltare economică relativă la care se găseau Letonia, Lituania și Polonia în 2004 (la circa 45 la sută din media Euro 12). Extrapolând, se poate aprecia că în opt-zece ani **România** va ajunge la punctul de dezvoltare economică din prezent al Letoniei, Lituaniei și Poloniei (de circa 60 la sută **din media Euro 12**), ceea ce teoretic i-ar permite să candideze cu succes la adoptarea euro.

- **Convergența**: mult mai complicat stau lucrurile în materie de convergență economică. Dacă statele din ECE și-au crescut convergența economică cu media în perioada 2004-2012 (singura excepție fiind Suedia, stat bogat care crescând mai rapid decât media, a divers), în schimb, statele din zona Euro 12 au avut performanțe amestecate: patru din ele au crescut convergența (Belgia, Finlanda, Franța și Irlanda), iar celelalte 8 și-au sporit divergența, astfel: patru state bogate au devenit și mai bogate în termeni relativi (Austria, Germania, Luxemburg și Olanda), iar patru state sărace au devenit și mai sărace în termeni relativi (Grecia, Italia, Portugalia și Spania).

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (3)

- Se poate pune întrebarea dacă efectul de divergență economică nu este un rezultat al crizei internaționale, care ar fi afectat disproporționat de mult unele state. Dar, studiind statele din Euro 12 în perioada 2004-2007 (dinaintea crizei), tabloul este neschimbat: doar patru state converg înăuntrul zonei euro (Austria, Belgia, Portugalia, Spania), iar alte opt state diverg: “bogatele” Finlanda, Germania, Irlanda, Luxemburg și Olanda devin și mai bogate, în termeni relativi, în timp ce “săracele” Franța, Grecia și Italia sărăcesc și mai mult în termeni relativi.

- O parte din cauzele acestei divergențe pot fi căutate în ritmurile diferite cu care s-a făcut (sau nu s-a făcut) reforma, în calitatea administrațiilor naționale, în atractivitatea diferită a mediilor de afaceri etc.

  Ceea ce se desprinde însă ca și concluzie este (din păcate) faptul că zona euro, cu actualele ei aranjamente instituționale, nu servește ca instrument pentru creșterea convergenței, ci mai degrabă, pentru creșterea divergenței între state.

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (4)

- Un astfel de aranjament, în care statele bogate devin tot mai bogate, iar statele sărace devin tot mai sărace, nu poate funcționa pe termen lung. Din două, una:
  - fie statele bogate din zona euro vor accepta să împartă bunăstarea printr-o uniune fiscală adevărată și printr-o accelerare a celor patru libertăți de mișcare,
  - fie zona euro se va "rupe", o serie de state revenind la monedele naționale, care să le permită reluarea procesului de *catching-up*.

- Cele de mai sus nu neagă necesitatea eforturilor naționale de restructurare. Acestea au, însă, un efect limitat în cadrul unei uniuni monetare, nedublate de o uniune fiscală. Un studiu de caz interesant îl constituie Portugalia, un stat fără resurse naturale deosebite și cu o forță de muncă relativ slab calificată. Reformele cuprinzătoare întreprinse de acest stat și sacrificiile suportate cu stoicism de populație i-au permis cel mult să-și păstreze nivelul relativ de convergență (de aproximativ 69 la sută din media Euro 12, atât în 2004, cât și în 2012).

  Astfel, se poate spune că pentru o serie de state intrate în zona euro, "capcana convergenței" înseamnă că obiectivul nu îl mai constituie apropierea de media zonei, ci (măcar) menținerea neschimbată a nivelului de intrare.

  Dacă această "capcană a convergenței" este reală, atunci are sens, pentru statele candidate la adoptarea euro, să ajungă la un nivel cât mai înalt de convergență înainte de intrarea în Eurozonă.

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (5)

- Situația statelor care au adoptat euro în perioada de referință este, de asemenea, amestecată (Tabel 6). Astfel, pe de o parte, avem Slovenia, care diverge de media zonei euro după declanșarea crizei și Cipru, care diverge începând cu 2013 (informație necapturată în tabel). Pe altă parte, Malta și Slovacia converg spre media Eurozonei chiar și după adoptarea monedei comune.

- Un caz foarte interesant îl constituie Slovacia, care deși a adoptat euro în 2009, a continuat să crească în ritmuri susținute. Secretul acestei reușite pare să-l constituie integrarea sa în lanțul de producție al acelor economii din cadrul Eurozonei care au trecut relativ bine prin criză (Germania, Austria).

Poate că pentru țări precum **România**, intrarea în siajul unei economii vest-europene puternice ar constitui soluția pentru continuarea convergenței și după adoptarea euro.

Pe de altă parte, astfel de reușite punctuale nu rezolvă problema de fond cu care se confruntă Eurozona, anume lipsa de solidaritate a membrilor săi.

Evoluția statelor intrate în zona euro în 2007-2009 în funcție de PIB/locuitor (PPC)

Nr.	State (anul adoptării euro)	2004	2007	2012	Convergență sau divergență
	Zona Euro 12	**23,900**	**27,500**	**27,700**	
1	**Cipru (2008)**	82,4	85,8	84,8	+2,4 (c)
2	**Malta (2008)**	72,4	71,3	79,8	+7,4 (c)
3	**Slovacia (2009)**	51,5	61,4	68,9	+17,4(c)
4	**Slovenia (2007)**	78,7	80,3	75,4	-3,4 (**d**)

Sursa: Eurostat

Notă: procentele sunt față de PIB mediu al Euro zonei 12, nu față de PIB mediu al Euro zonei lărgite

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (6)

- Există foarte puține exemple de state care își înfrâng destinul, în sensul că din state sărace devin bogate. În Europa există doar două astfel de exemple (Finlanda și Irlanda). În ambele cazuri a fost vorba despre proiecte naționale promovate de către elitele statelor respective. Aceste proiecte au avut ca pilon principal creșterea gradului de educație al populației și au fost proiecte pe termen lung (20-30 de ani). **Atât Finlanda, cât și Irlanda au devenit mai bogate decât media Eurozonei înainte de a adopta moneda unică**.

II. CONVERGENȚA: ÎNĂUNTRUL SAU ÎN AFARA EUROZONEI? (7)

- Faptul că BCE nu va mai putea, de una singură, să mențină unitatea zonei euro, fără un sprijin din partea celorlalte instituții europene, a fost reliefat cu claritate de Mario Draghi:

"Relativa stabilizare care a avut loc nu se bazează, totuși, doar pe determinarea pe care am arătat-o la BCE. Ea se mai bazează, în mod crucial, pe determinarea guvernelor de a valida două ipoteze. Prima constă din angajamentul colectiv al tuturor guvernelor de a reforma guvernanța zonei euro. Aceasta înseamnă completarea UEM pe seama a patru piloni de bază:

- **o uniune financiară** pentru reunificarea sistemului bancar, cu un supraveghetor unic în centrul său;
- **o uniune fiscală** bazată pe reguli stricte pentru restaurarea capacității fiscale;
- **o uniune economică** care promovează creșterea sustenabilă și ocupare;
- **o uniune politică**, unde exercițiul suveranității împărțite este bazat pe legitimitatea politică (…).

A doua condiție pentru o stabilizare de durată este angajamentul individual al fiecărui guvern de a menține sau a restabili în țările lor condițiile de competitivitate care sunt sursa creșterii echilibrate și a ocupării" (Mario Draghi, Paris, 30 noiembrie 2012).

III. PERCEPȚII DIFERITE PRIVIND BENEFICIILE ȘI COSTURILE ADOPTĂRII RAPIDE A EURO (1)

- În ultima perioadă, tot mai multe state din ECE au adoptat o atitudine de tipul *wait-and-see* privind adoptarea de către ele a monedei euro. În același timp, Letonia a aderat la zona euro în ianuarie 2014, iar Lituania se pregătește să o urmeze în 2015. În cele ce urmează, vom argumenta că există motivații quasi-economice clare ce fac ca percepțiile privind beneficiile și costurile adoptării rapide a euro să varieze semnificativ de la un stat la altul. Acestea se adaugă altor motivații ne-economice (culturale, istorice etc.), care fac ca, în diferite capitale central și est-europene, apartenența la zona euro să fie judecată în mod diferit.

III. PERCEPȚII DIFERITE PRIVIND BENEFICIILE ȘI COSTURILE ADOPTĂRII RAPIDE A EURO (2)

- Cele trei criterii quasi-economice pe care le vom lua în considerare sunt:
  - **mărimea economiei** (cu un prag la valoarea PIB nominal de 100 mld. euro): cu cât o economie este mai mică, cu atât beneficiile integrării în lanțurile de producție ale zonei euro sunt mai semnificative, iar costurile de restructurare sunt mai reduse;
  - **situarea geografică** (cu un prag la meridianul 20^0 longitudine estică): cu cât o economie este situată mai la est, cu atât costurile excluderii din zona de influență a zonei euro cresc;
  - **calitatea administrării naționale** (cu un prag dat de poziția 50 în Global Competitivness Index al World Economic Forum): cu cât administrația națională este mai slabă, cu atât beneficiile aderării rapide la euro sunt văzute ca un factor compensator.

III. PERCEPȚII DIFERITE PRIVIND BENEFICIILE ȘI COSTURILE ADOPTĂRII RAPIDE A EURO (3)

- Rezultatele analizei sunt sintetizate în Tabelul 7. Înțelegem astfel de ce state precum Bulgaria și Letonia au toate motivele să se grăbească în adoptarea euro, iar Cehia, Danemarca, Marea Britanie și Suedia nu au nici un motiv (sunt economii mari, situate departe de estul Europei și bine administrate). Înțelegem de asemenea, de ce Polonia și Ungaria nu au motive să se grăbească. În cazul României, doi factori din trei pledează în favoarea unei adoptări mai rapide a euro (poziție geografică și calitatea slabă a administrației).

Tabel 7

MOTIVAȚII QUASI-ECONOMICE PENTRU O ADERARE MAI RAPIDĂ

LA ZONA EURO

Nr. crt.	Stat	Economie mică [a]	Situată în Est [b]	Administrare slabă[c]
1	Bulgaria	DA	DA	DA
2	Letonia	DA	DA	DA
3	Croația	DA	-	DA
4	Estonia	DA	DA	-
5	Lituania	DA	DA	-
6	România	-	DA	DA
7	Slovacia	DA	-	DA
8	Slovenia	DA	-	DA
9	Polonia	-	DA	-
10	Ungaria	-	-	DA
11	Cehia	-	-	-
12	Danemarca	-	-	-
13	Marea Britanie	-	-	-
14	Suedia	-	-	-

(a) Ec. mică= PIB nominal sub 100 mld. euro;

(b) Situare în est= cu capitala la est de meridianul 20^0 long. E

(c) Administrare slabă = poziție sub locul 50 în Global Competitiviness Index al World Economic Forum

III. PERCEPȚII DIFERITE PRIVIND BENEFICIILE ȘI COSTURILE ADOPTĂRII RAPIDE A EURO (4)

- **Concluzie 1**: pentru discutarea publică a adoptării euro, în afară de argumentele reci, de natură tehnocratică, contează și specificul național. De aceea, oricărei elite euro-entuziaste i-ar fi greu să convingă publicul ceh sau britanic de necesitatea adoptării rapide a euro, după cum o elită euro-sceptică ar avea dificultăți în a convinge publicul bulgar de necesitatea amânării adoptării euro.

- **Concluzie 2**: în materie de calendar de adoptare, urmarea tendințelor sau a “modei” imprimate de alte state nu constituie o tactică optimă. Fiecare țară are propria ei matrice de costuri și beneficii, în funcție de care judecă oportunitatea adoptării euro într-un anumit orizont de timp.

IV. CONCLUZII (1)

Zona euro și-ar crește mult atractivitatea pentru statele din ECE dacă uniunea monetară ar fi dublată de o uniune fiscală (cu transferuri fiscale între state, care să grăbească convergența economică). Din păcate, în stadiul actual, nici zona euro, nici UE nu par pregătite să facă saltul la o uniune fiscală. Zona euro s-a dovedit, până în prezent, un mediu propice mai mult pentru divergența statelor membre. În acest context, obiectivul statelor-candidat pare a deveni o atingere a unei convergențe cât mai ridicate în afara zonei euro, iar după aderare, păstrarea (cel puțin) a acelui nivel.

Este necesar să se lucreze atât la nivel național (politici de reformă care să crească competitivitatea), cât și la nivel internațional (aranjamente care să împartă mai echitabil costurile și beneficiile apartenenței la Eurozonă).

Percepțiile fiecărui stat privind matricea cost-beneficii a adoptării timpurii a euro diferă semnificativ. Ca atare, în acest domeniu nu este recomandată urmarea tendințelor regionale.

IV. CONCLUZII (2)

Opțiuni pentru România:

a) **Modelul finlandez (irlandez)**: creșterea convergenței și depășirea mediei PIB/loc. a zonei Euro, într-un orizont de timp îndelungat (20-30 de ani), în afara zonei Euro. Modelul necesită un proiect național centrat pe educație, elite luminate și cooperante, un public răbdător.

b) **Modelul portughez**: atingerea unui anumit stadiu al convergenței în afara zonei Euro, apoi menținerea acelui nivel relativ în interiorul zonei Euro, printr-o creștere în același ritm cu media zonei și prin corecții necesare.

c) **Modelul slovac**: atingerea unui anumit stadiu al convergenței în afara zonei Euro, apoi continuarea convergenței și în interiorul zonei Euro, prin cuplarea la sistemul industrial al unei țări din ”Nordul virtuos” al Eurozonei.